

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้จัดการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองและมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีภาระหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะและงบประมาณลงไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน

ในปี พ.ศ. 2540 มีการปฏิรูประบบราชการของประเทศไทยครั้งสำคัญอันเป็นผลมาจากวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้เหตุการณ์ในครั้งนั้นมีการออกกฎหมาย ระเบียบ และแผนงานที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาบริหารราชการและการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์บ้านเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมทำประชามติและการรวมพลัง ทำกิจกรรมรณรงค์ด้านประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อยืนยันได้ว่า ประชาชนได้ให้ความสนใจและตื่นตัวต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมือง การมีส่วนร่วมจึงเป็นส่วนสำคัญในการสรรสร้างประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการดังกล่าว

เทศบาลตำบลบ้านเป็ด ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2539 และปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบการบริหารจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป็ดเป็นเทศบาลตำบลบ้านเป็ด เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2547 เทศบาลตำบล

บ้านเปิด ถือว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการบริการขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั้งทางด้านการบริหาร การจัดการ การจัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

เพื่อให้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนองต่อความต้องการของประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลบ้านเปิด การสำรวจ และรับฟังความคิดเห็นในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเทศบาลตำบลบ้านเปิดนั้น ได้สนับสนุนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองให้แก่ประชาชน ดังจะเห็นได้จากกิจกรรม โครงการตามแผนพัฒนาที่ได้กำหนด แผนยุทธศาสตร์ได้อย่างมากมายและหลากหลาย และรวมกลุ่มประชาชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มโครงการส่งเสริมอาชีพแล้ว นอกจากนั้นยังมีมวลชนจัดตั้ง เช่น แม่บ้านสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่และให้สนับสนุนปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ดำเนินงานและเกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนและเข้มแข็ง

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการศึกษา

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเปิด มีระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองของเทศบาลมากน้อยเพียงใด
2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเปิดมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองของเทศบาลอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ 2 ส่วน คือ

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นประชากรที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้
  - 2.1 ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
  - 2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
  - 2.3 ด้านการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารงานของเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลบ้านเป็ดตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
3. การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชน เขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่พัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเป็ด

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดทำแผนพัฒนาเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด

3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารงานเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในด้านการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านเป็ด

ประโยชน์การศึกษา

1. เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด
2. เพื่อทราบข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเป็ด